

Wat men zo noemt is niet anders dan een gevolg van het feit dat de inlander over zichzelf en over zijn omgeving gaat nadenken. Het is het begin van zijn 'ontwaken'. En dit behoeft volstrekt geen 'verwildering' te zijn (en is het tot nu toe niet . . .) maar het is het einde van het *taillable et corvéable à merci*. We moeten ons daarover *verheugen* al geeft het ons enige moeite. We hebben het aldus gewild (althans het gezegd) en door ons onderwijs bevorderd. En er zou niets dan verheuging zijn indien tevens het Christendom vrijer en dieper kon inwerken. Maar daartegen hebben onze liberalen en vooral de pers hier wel gewaakt.'

'Voor slap en futloos' werd hij uitgemaakt. 'Dat krenkt'. En er was geen reden voor:

'Ik zeg het zonder enige verheffing maar met dank aan God en uit diepe overtuiging: er is heel wat meer kracht en moed voor nodig om maandenlang weerstand te bieden aan de dagelijkse drang om te doen wat het 'kapitaal' aangenaam en vele bestuursambtenaren niet onwelgevallig zou zijn. Maar ik zou daardoor tegen mijn geweten gehandeld hebben.'

Later in juli '13 werd het Centraal Comité van de *Sarekat Islam* er van in kennis gesteld dat de regionale organisaties van het verbond rechtspersoonlijkheid konden krijgen. Alvorens die beslissing te nemen, had Idenburg de leden van het Centraal Comité in audiëntie ontvangen. Toen zij in Buitenzorg tot zijn werkvertrek werden toegelaten, wilden zij op hun hurken gaan zitten – zó was de *adat* die inheemsens jegens alle hooggeplaatsten in acht plachten te nemen, maar Idenburg wees op de stoelen die klaargezet waren en zei: 'Wij zijn allen mensen.'¹

Het bericht dat de *Sarekat Islam* niet werd verboden, werd door vele Europeanen met wrevel ontvangen – er waren er onder hen die het verbond, de *SI*, gingen aanduiden als '*Salah* Idenburg', 'Idenburgs fout'.² In augustus ontstond plotseling een paniek waarbij talloze Europeanen en Chinezen uit vrees voor massamoorden en massale roofpartijen waartoe het, zo werd rondverteld, in de nacht van de 24ste op de 25ste zou komen, uit de binnenlanden naar de steden trokken. Het bleef rustig. Een week later, 31 augustus, vond in het paleis te Batavia het grote jaarlijkse 'openbaar gehoor' plaats, waarbij tal van zorgvuldig onderscheiden groepen uit de gehele Indische samenleving in een protocollair voorgeschreven volgorde (de vice-voorzitter en de leden van de Raad van Neder-

¹ D. M. G. Koch: *Batig slot. Figuren uit het oude Indië* (1960), p. 14. ² Alfian: *Islamic Modernism in Indonesian Politics*, p. 64.